

För att underlätta analysen av materialet beskriver vi nedan olika angreppssätt och frågor som kan användas i undervisningen. Lärarguiden (i grön text) ger förslag på olika sätt att handleda eleverna i deras aktiva lärande i historia.

De två texterna från Tyskland och Sverige har sammanlänkats eftersom deras innehåll är väldigt olika. Kontrasterna i framställningarna tydliggör olika historiebbruk och olika perspektiv på Columbus. Texten från Tyskland ("Drömland i sikte") ger en relativt okritisk bild av Columbus som en "hjälte" medan den svenska texten ("Columbus koloni var en katastrof") tecknar ett kritiskt perspektiv på Columbus.

På följande sida (Arvet efter Columbus) används den engelska texten "Imperiet" och där kopplas Columbus liv och gärningar på ett indirekt sätt till imperialism, och tydliggör på så sätt de historiska processerna – som till exempel orsak och verkan samt utveckling och tillbakagång.

Om du vill lägga tyngdpunkten på historiografi och mer teoretiska perspektiv på historiska framställningar, kan du med fördel använda länken "Columbus historiografi". Varje fråga följs av råd på hur du som lärare kan guida eleverna i textanalyserna.

Uppgift lärarvy:

Din bild av Columbus?

Diskutera följande frågor under ett par minuter med din bänkkamrat:

1

- a. Vilken bild har du av Columbus?
- b. Varifrån har du fått den bilden av Columbus (skolan?, filmer?, böcker?, annat.)?

Bilderna i de populärhistoriska artiklarna

I par tillsammans med en klasskamrat, ska du:

2

- a. Studera bilderna i den [svenska](#) och [tyska](#) artikeln och fundera över hur människorna på bilden avbildas (till exempel män, kvinnor och infödingar).
- b. Diskutera på vilket sätt bilderna kan underlätta att förmedla historia, men också hur de kan vara problematiska. Utgå från artiklarna när ni ger exempel på fördelar och nackdelar med att använda bilder.

II den svenska artikeln överskuggas kvinnor och infödingar av den spanska männen (till exempel ser vi hur infödingarna knäböjer i skuggan medan Columbus placerats

centralt i ljussken). Även i de tyska artiklarna har Columbus en central position i bilderna.

Att tillskrivas en offerroll eller att marginaliseras på olika sätt är problematiskt ur en historisk minnes- och identitetsaspekter. En bild kan säga mer än tusen ord, därför är det viktigt hur historia presenteras, och att kunna kritiskt granska historiska framställningar, såväl på bild som i text.

Översiktsläsning och närläsning

Ett sätt att snabbt få en överblick på en texts innehåll är att göra en wordle av den. Kopiera texterna från de svenska och tyska artiklarna och klistra in dem på [wordle.net](https://www.wordle.net).

I par, tillsammans med en klasskamrat, ska du:

- a. Göra en wordle på varje artikel (skriv ut eller använd "print screen" (PrtSc) för att kopiera och sedan klistra in "ordmolnen" i din ordbehandlare, t ex word).
  - b. Fundera över vad likheterna och skillnaderna i era två ordmoln betyder. Vilken bild av Columbus träder fram (om det träder fram någon överhuvudtaget)?
- 3**
- c. Jämföra era resultat från era slutsatser från bildanalysen. Vilka likheter och skillnader finns det?
  - d. Läs den [tyska](#) och den [svenska](#) artikeln och fundera över vad som förloras när man använder wordle för att göra textanalys. Fundera också på om wordle ger en riktig bild av innehållet av en text. Vilka begränsningar har wordle när det gäller textanalys?

Wordle baseras på ordräkning och visualiserar på ett lättillgängligt sätt vilka ord som används mest frekvent i en text. Det här kan snabbt ge dig en översikt av innehållet i en text. Men eftersom kärnan i en text kan illustreras på många fler sätt än genom upprepningar av ord, finns det felrisker när man använder den här typen av analys. En kvantitativ historisk undersökning, som att använda ordräkning, måste alltid kompletteras med en kvalitativ undersökning för att säkerställa vilka nyanser som missats.

Gruppanalys

Dela upp paren och gör nya grupper om fyra och analysera följande:

- 4**
- a. Beskriv Columbus i ett par meningar och fokusera på skillnaderna i era beskrivningar. Hur var Columbus som person? Hur beskrivs Columbus i de olika texterna? Vilka är de viktigaste skillnaderna mellan de olika sätt som Columbus beskrivs på i varje artikel?

b. Varför beskrivs Columbus på så olika sätt i texterna?

c. Hur kan man märka att en text är skriven för en populärhistorisk tidskrift? Jämför till exempel rubrikerna, bilderna, citaten och berättelserna i tidskrifterna med designen och layouten i din historiebok.

a. Hjälte eller tyrann? Som lärare kan du guida eleverna så att de blir medvetna om hur Columbus både beskrivs som en kämpe som trots enorma svårigheter uppnådde sina drömmars mål, och som en tyrann som plågade sina undersåtar. Texterna om Columbus kan också ge möjlighet att diskutera hur en motsägelsefull och kontroversiell historisk figur kan få helt olika karaktärsdrag i olika texter.

b. Skillnaderna kan förklaras genom olika frågor, urval, perspektiv och tolkningar som görs när man skriver de historiska texterna. Som lärare är det lämpligt att fråga eleverna från vilka utgångspunkter de tror att texterna skrivits. Olika utgångspunkter ger olika berättelser: är det till exempel Columbus person eller hans del i en historisk struktur som är det centrala i texten?

c. Valet av rubriker, dramaturgi och bilder är bara några exempel på hur man i tidskriften försöker få texten mer intressant och medryckande, man kanske också mer partisk eller vinklad. Den tyska texten baseras främst på osäkerheten i att vara vilse på öppet hav medan den svenska texten baseras på ett kritiskt drama i vilket Columbus beskrivs som en tyrann. Populärhistoria använder ofta starka endimensionella narrativ om historiska aktörer, som Columbus i den tyska texten. Att understryka den dramatiska aspekten, det oväntade och att framhålla våld och lidande är också viktiga mediedramaturgiska grepp, som till exempel i den svenska texten.

Trovärdig?

Analysera i grupper:

a. Vilka källor används i texten för att beskriva Columbus handlingar?

b. Vilken historiesyn tror du att författaren har?

c. Hur trovärdiga tycker du att texterna är?

5

a. I den svenska texten finns det många hänvisningar till Columbus loggböcker och brev. Det finns hänvisningar till loggböckerna i den tyska texten också. Hänvisningarna är förhållandevis oprecisa och kan därför misstänkas komma från andrahandskällor. Allmänt sett är loggböcker och brev goda historiska källor om de tillkommit i närhet till händelsen som de beskriver. Problemet är dock att dessa dokument skrevs för att läsas och bedömas av andra. De är därför ofta rätt förhållandevis beskrivningar av vad som i själva verket hände. En viktig aspekt är att uppmärksamma eleverna på att inga av de källor som de hänvisar till skrivits av infödingar. De flesta källor som skrevs av infödingar brändes av spanjorerna, vilket

gör historieskrivningen ännu mer eurocentrisk.

b. Författarnas tendens är tydlig: den svenska texten ger ett starkt kritiskt perspektiv. Tillsammans med att återge en häftig berättelse som står i stark kontrast till den heroiska bilden av Columbus, så ger den också ett kritiskt emancipatoriskt perspektiv. Det är ett nedanifrånperspektiv som försöker synliggöra sårbara grupper och kritisera maktstrukturer; ett viktigt perspektiv som kan stimulera kritisk analys av historiska händelser och processer. I den tyska texten är tendensen snarare att uppmärksamma den spännande dramaturgin av resan mot det okända. Författaren gör berättelsen personcentrerad: Columbus är hjälten och den huvudsakliga agenten, alla andra intar biroller.

c. Syftet med den här frågan är att locka till ytterligare kritisk reflektion. De källkritiska kriterierna bevis, källhänvisning, bekräftelse och kontext är kanske inte direkt tillämpbara på en tidskriftsartikel. Hänvisningar till källor (en typ av bevis) kan dock ge viktiga ledtrådar om textens trovärdighet trots dess populärhistoriska inramning. Som nämnts i kommentarerna till frågan, är det delvis förstahandskällor som hänvisas, men det finns svagheter i dessa angående tendens. De är skrivna för att läsas av människor i maktställning. Det finns alltså en historisk grund för det som skrivs, men omskrivningar och försök att popularisera gör texternas innehåll i alla fall delvis beroende och partiskt.